

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาของปัญหา

ภาษาไทยถิ่นกลางภาคตะวันออกเฉียงใต้ มีลักษณะที่แตกต่างจากภาษาไทยถิ่นอื่นๆ ทั้งในด้านเสียงวรรณยุกต์ ศัพท์ และคำลงท้าย ลักษณะความต่างที่เด่นชัดนั้น ได้แก่ ความต่างของเสียงวรรณยุกต์ และความต่างในการใช้คำลงท้าย จนเป็นที่สังเกตว่าผู้ที่มาจากภาคตะวันออกเฉียงใต้ จะพูดลงท้ายด้วยคำว่า "อิ" เช่น 'ไปไหนมาอิ' 'วันนี้ขายดีอิ เลยกลับบ้านแต่วัน' เป็นคำลงท้ายที่พูดติดปาก เป็นที่ล้อเลียนของผู้พูดภาษาไทยถิ่นอื่นๆ

ผู้วิจัยมีความสนใจในเรื่องคำลงท้าย เนื่องจากยังไม่มียงานวิจัยเกี่ยวกับคำลงท้ายในภาษาไทยถิ่นกลางภาคตะวันออกเฉียงใต้ ผู้วิจัยซึ่งเป็นผู้พูดภาษาระยองจึงสนใจที่จะศึกษาคำลงท้ายในภาษาระยอง และจากการศึกษาเบื้องต้น¹ นั้นผู้วิจัยพบว่า คำลงท้ายในภาษาระยองมีสี่ทลลักษณะ²ที่น่าสนใจ และลักษณะดังกล่าวยังมีความสัมพันธ์กับความหมายของประโยคหรือข้อความที่คำลงท้ายนั้นๆปรากฏอยู่ แม้ว่าคำลงท้ายจะเป็นเพียงหมวดคำเล็กๆที่ปรากฏเฉพาะในภาษาพูด ทั้งในบางกรณียังสามารถละจากถ้อยคำ หรือประโยคหรือข้อความได้ แต่เมื่อพิจารณาความสำคัญของคำลงท้ายแล้ว กล่าวได้ว่า คำลงท้ายเป็นหมวดคำที่ให้ความหมายแก่ถ้อยคำ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ในแง่ของการแสดงความรู้สึกนึกคิด ทศนคติและอารมณ์ ตลอดจนแสดงความสัมพันธ์ระหว่างผู้พูดกับผู้ฟัง กล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือคำลงท้ายทำหน้าที่เช่นเดียวกับทำนองเสียง (Intonation) ของถ้อยความนั่นเอง

1 สมจิตต์ รัตนิลักษณ์ หน่วยเสียงลงท้ายในภาษาระยอง : รายงานการศึกษาวิชา
ศัทศาสตร์ ภาควิชาภาษาศาสตร์ คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2527

2 คู่มือเรื่อง 'สี่ทลลักษณะ' หน้า 5

งานวิจัยนี้ ผู้วิจัยสนใจศึกษาคำลงท้ายในภาษาระยอง เพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างสัญลักษณ์กับความหมายของคำลงท้ายดังกล่าว ทั้งนี้เพื่อเป็นพื้นฐานแก่การศึกษาคำลงท้ายในภาษาถิ่นอื่นๆ ต่อไป

สมมติฐาน

สัญลักษณ์ของคำลงท้าย มีความสัมพันธ์กับความหมายในแง่ของการแสดงความรู้สึกนึกคิด ทศนคติ อารมณ์ และความสัมพันธ์ระหว่างผู้พูดกับผู้ฟัง

ความมุ่งหมายในการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสัญลักษณ์ของคำลงท้ายในภาษาระยอง
2. เพื่อศึกษาความหมายเชิงเจตคติ อารมณ์ของและความรู้สึกนึกคิด วัจนกรรมที่มีคำลงท้ายเหล่านั้นปรากฏอยู่
3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างสัญลักษณ์ กับความหมายเชิงเจตคติ อารมณ์และความรู้สึกนึกคิดของวัจนกรรมที่มีคำลงท้ายเหล่านั้นปรากฏอยู่

ขอบเขตการวิจัย

ข้อมูลคำลงท้ายที่ศึกษาในวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ได้จากบทสนทนาของผู้วิจัยกับญาติพี่น้องและมารดา ตลอดจนเพื่อนร่วมงานและเพื่อนบ้าน และบทสนทนาของผู้พูดภาษาระยองถิ่นเดียวกับผู้วิจัย คือ ผู้ที่พูดภาษาระยองเขตอำเภอเมือง จังหวัดระยอง เท่านั้น การวิจัยครั้งนี้ไม่รวมการศึกษาภาษาระยองในเขตอำเภออื่นๆ

วิธีดำเนินการวิจัย

1. สืบค้นและทบทวนเอกสาร หนังสือ วารสาร และวิทยานิพนธ์ ตลอดจนงานวิจัยต่างๆที่เกี่ยวข้อง

2. เก็บรวบรวมข้อมูล ซึ่งส่วนหนึ่งได้จากการสนทนาในชีวิตประจำวันของผู้วิจัยกับมารดา ญาติพี่น้อง และเพื่อนร่วมงาน ตลอดจนผู้ที่อยู่ในอาชีพต่างๆ เช่น แม่ค้า พ่อค้า นักเรียน เป็นต้น การเก็บรวบรวมข้อมูลในส่วนนี้ไม่ได้บันทึกเสียงลงเทป แต่เป็นการจดบันทึกข้อมูลวันละเล็กวันละน้อย

อีกส่วนหนึ่งของข้อมูล ผู้วิจัยได้บันทึกเทปการสนทนาระหว่างคนในท้องถิ่นอำเภอเมือง จังหวัดระยอง ซึ่งสนทนากันในสถานการณ์ต่างๆ กัน โดยผู้ที่อยู่ในวงสนทนาไม่ทราบว่ามีการบันทึกเทป ระหว่างการบันทึกเทปนั้น ผู้วิจัยได้บันทึกสถานการณ์รายละเอียดเกี่ยวกับตัวผู้สนทนา ความสัมพันธ์ระหว่างผู้ร่วมสนทนา ตลอดจนหัวข้อของการสนทนา บรรยากาศในการสนทนา เช่น จริงจัง ล้อเล่น หรือทะเลาะกัน หลังจากนั้นได้นำเทปเสียงที่บันทึกไว้มาถอดบันทึกเป็นข้อมูลที่มีบริบทที่เกี่ยวข้องเพื่อผลในการวิเคราะห์ข้อมูลทางด้านความหมายต่อไป

3. การวิเคราะห์ข้อมูล มีขั้นตอนการวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

3.1 วิเคราะห์สัทลักษณะของคำลงท้ายภาษาระยอง

3.2 วิเคราะห์รูปประโยคที่มีคำลงท้ายนั้นๆปรากฏอยู่ ว่าแสดงความหมายในแง่วัจนกรรม ความรู้สึกนึกคิด เจตนา อย่างไรบ้างตามสถานการณ์จากข้อมูลที่รวบรวมได้

3.3 ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความหมายเชิงเจตคติ อารมณ์ และความรู้สึกนึกคิดกับสัทลักษณะของคำลงท้ายในภาษาระยอง

4. สรุปผล และเสนอแนะ

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ได้ความรู้เกี่ยวกับสัญลักษณ์ และความหมายเชิงเจตคติ อารมณ์และความรู้สึกนึกคิด ของวัฒนธรรมที่มีคำลงท้ายปรากฏอยู่ โดยเฉพาะอย่างยิ่งคำลงท้ายในภาษาระยอง ตลอดจนเข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างความหมายเชิงเจตคติ อารมณ์ และความรู้สึกนึกคิดกับสัญลักษณ์

2. เป็นการศึกษาเบื้องต้นที่จะเป็นพื้นฐานการศึกษา แก่ผู้สนใจศึกษาคำลงท้ายในภาษาถิ่นอื่นๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ในภาษาไทยถิ่นกลางภาคตะวันออก

ความหมาย คำจำกัดความของคำสำคัญที่ปรากฏในวิทยานิพนธ์ฉบับนี้

คำลงท้าย หมายถึง คำที่ใช้ลงท้ายข้อความ ถ้อยคำ หรือประโยค นำหน้าการหยุดเว้นระยะ เพื่อแสดงความรู้สึกนึกคิดและเจตนาของผู้พูด นอกจากนี้ยังบอกความสัมพันธ์ระหว่างผู้พูด และผู้ฟังอีกด้วย

คำลงท้ายนี้นอกจากจะลงท้ายข้อความ ถ้อยคำ หรือประโยคแล้ว ยังปรากฏท้ายคำเรียกขาน หรือ นำหน้าคำเรียกขานได้อีกด้วย เช่น

เบียดนะ ช่วยหน่อยไม่ได้

เขาเรียกว่าอะไรคะ...คุณลุง

คำลงท้ายมีลักษณะสำคัญ คือ

1. คำลงท้ายมีความต่างจากหมวดคำชนิดอื่นๆ ทั้งทางด้านสัญลักษณ์ อรรถลักษณะ และลักษณะโครงสร้างทางไวยากรณ์ ซึ่งจะได้กล่าวถึงความต่างดังกล่าวลงในรายละเอียดในการวิเคราะห์คำลงท้าย

2. คำลงท้าย เป็นหมวดคำที่ปรากฏเฉพาะในภาษาพูดเท่านั้น ในภาษาทางการมากๆ จะไม่ใช้คำลงท้าย นอกจากนี้แล้ว คำลงท้ายยังสามารถละจากข้อความ

หรือถ้อยคำ หรือประโยคได้! โดยไม่ทำให้สาระสำคัญของข้อความ หรือถ้อยคำนั้นๆ เปลี่ยนแปลงไป

สัทลักษณะ หมายถึงลักษณะทางเสียงที่แตกต่างกันไปของคำลงท้ายที่ปรากฏ ในสถานการณ์ต่างๆในบริบทต่างๆของภาษา ทำให้ข้อความ หรือถ้อยคำ หรือประโยคที่ คำลงท้ายนั้นๆปรากฏอยู่ มีความหมายแตกต่างกันไป หรือแสดงเจตนา ความรู้สึกนึกคิดที่ ต่างกันออกไป

ลักษณะทางเสียงของคำลงท้ายที่วิเคราะห์ในงานวิจัยนี้มี 3 ลักษณะสำคัญคือ

1. ลักษณะเสียงสูง-ต่ำของพยางค์
2. ลักษณะความสั้น-ยาวของพยางค์
3. ลักษณะการลงท้ายด้วยการเปิด-ปิดเส้นเสียง

อรรถลักษณะ หมายถึงลักษณะทางความหมายของคำลงท้าย ที่ปรากฏใน สถานการณ์ต่างๆกัน ลักษณะทางความหมายของคำลงท้ายในงานวิจัยนี้ เป็นการ ศึกษาว่า คำลงท้ายคำหนึ่งๆนั้นปรากฏในรูปประโยคชนิดใด รูปประโยคดังกล่าวปรากฏใน สถานการณ์เช่นใด เช่น ในการกล่าวถ้อยคำ หรือรูปประโยคดังกล่าวนั้น ผู้พูดมีความ ตั้งใจหรือเจตนาเช่นไร และพิจารณาวัจนกรรมในการกล่าวถ้อยคำ (illocutionary act) ดังกล่าว

1 ในการละคำลงท้ายจากข้อความที่พูดนี้ สุคาพร ลักษณะนิยนาวิน (1983) ได้ตั้งข้อสังเกตว่า การละคำลงท้ายนี้จะเกิดขึ้นในกรณีที่

1. เป็นการพูดอย่างเป็นทางการมาก
2. เป็นการพูดที่ผู้พูดผู้ฟังมีความสนิทสนมกันมากๆ
3. เป็นการพูดที่ผู้พูดไม่แน่ใจในสถานะความสัมพันธ์ระหว่างผู้พูดและผู้ฟัง

หอสมุดกลาง สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ดังนั้นในการวิเคราะห์ความหมายของคำลงท้ายในวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ผู้วิจัยพิจารณาองค์ประกอบต่อไปนี้

1. รูปประโยค
2. บริบทสถานการณ์
3. วัจนกรรม

จากองค์ประกอบทั้ง 3 ประการดังกล่าว ผู้วิจัยวิเคราะห์ความหมายเชิงเจตคติ อารมณ์ และความรู้สึกนึกคิด แล้วจัดกลุ่มคำลงท้ายที่มีความหมายทำนองเดียวกันไว้ในกลุ่มความหมายร่วมเดียวกัน

วัจนกรรม¹ (Speech act) หมายถึง การแสดงออกทางวาจาเพื่อบ่งบอกความตั้งใจ (Intention) หรือเจตนาของผู้พูด ไปสู่ผู้ฟัง และถ้าผู้พูดและผู้ฟังเข้าใจตรงกัน การสื่อสารด้วยวัจนกรรมก็ได้ผล ถ้าผู้พูดและผู้ฟังเข้าใจไม่ตรงกัน การสื่อสารนั้นก็ไม่ได้ผล

ในการพูดแต่ละครั้ง ถ้อยความที่กล่าวออกมามีองค์ประกอบ 3 ส่วนด้วยกันคือ

1. ถ้อยคำ (Utterance)
2. วัจนกรรม (Illocutionary act)
3. วัจนผล (Perlocutionary act)

ถ้อยคำ (Utterance) หมายถึงเสียงต่างๆที่ประกอบกันเป็นถ้อยคำที่ต้องการสื่อความหมาย

¹ ชื่อภาษาไทยของคำอธิบายคำศัพท์ ภายใต้หัวข้อวัจนกรรมนี้ ใช้ตามเพียรศิริ วงศ์วิภาณนท์ (2526) ในเอกสารการสอนชุดภาษาไทย 3 หน่วยที่ 13 มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมราช

วจนกรรม (Illocutionary act) หมายถึงการแสดงออกทางวาจาส่วนที่เป็น เจตนาความตั้งใจของผู้พูดที่จะสื่อสารสู่ผู้ฟัง วจนกรรมยังแบ่งเป็น 2 ชนิดคือ

วจนกรรมตรง (Direct illocutionary act) หมายถึง การที่ความหมาย ของคำรวมกับความหมายที่ได้จากโครงสร้างของประโยค สอดคล้องกับความหมายของ รูปประโยคที่เกิดจากปัจจัยต่างๆเกี่ยวกับผู้พูดผู้ฟัง

วจนกรรมอ้อม (Indirect illocutionary act) หมายถึง การที่รูป ประโยคกับองค์ประกอบของประโยคไม่สอดคล้องกับความหมายของรูปประโยคที่เกิดจาก ปัจจัยต่างๆเกี่ยวกับผู้พูดผู้ฟัง

วจนผล (Perlocutionary act) หมายถึง ผลที่เกิดกับผู้ฟังอันเนื่องมา จากวจนกรรมของถ้อยความที่ผู้พูดกล่าวออกมา บางครั้งวจนผลนี้ไม่ตรงกับวจนกรรม เพราะผู้พูดและผู้ฟังเข้าใจไม่ตรงกัน การสื่อสารไม่ได้ผล

ตัวอย่างการกล่าวถ้อยความ "ทำไมถึงมาสาย" นั้นองค์ประกอบที่เป็น ถ้อยความก็คือเสียงทั้งหมดที่ประกอบกันเป็นคำถามดังกล่าว มีความหมายประจำรูปเป็น การแสดงการถาม ถ้าเจตนาของผู้พูดต้องการคำชี้แจงเหตุผลจากผู้ฟังอย่างแท้จริง ก็ แสดงว่าผู้พูดกำลังกล่าวถ้อยคำนั้นด้วยวจนกรรมตรง ส่วนวจนผล ก็คือ การที่ผู้ฟังชี้แจง เหตุผลของการมาสาย

ถ้อยความดังกล่าว ถ้าผู้พูดมีเจตนาตำหนิผู้ฟังที่มาสาย ก็แสดงว่าผู้พูดกล่าว ถ้อยความนั้นด้วยวจนกรรมอ้อม ส่วนวจนผล ก็คือ การที่ผู้ฟังเกิดความรู้สึกละอาย แต่บาง กรณีวจนผลก็ไม่เกิด เพราะผู้ฟังและผู้พูดเข้าใจไม่ตรงกัน หรือ แม้จะเข้าใจตรงกันแต่ไม่ เกิดวจนผล เพราะผู้ฟังไม่ทำตามเจตนาของผู้พูด

ในการวิเคราะห์คำลงท้ายภาษาระยะของนี้ ผู้วิจัยสนใจวิเคราะห์เพียงถ้อยคำ และวจนกรรม ส่วนวจนผลนั้นจะไม่วิเคราะห์เลย เนื่องจากวจนผลมีเงื่อนไขหลากหลายใน การเกิดและไม่มีความสัมพันธ์ต่อการเลือกใช้คำลงท้ายของผู้พูด

ความหมายประจำรูปของประโยค¹ หมายถึงความหมายของคำรวมกับความหมายที่ได้จากโครงสร้างของประโยค โดยทั่วไปจะแบ่งรูปประโยคเป็น 4 ชนิด โดยใช้โครงสร้างของประโยค รูปประโยคทั้ง 4 ชนิดได้แก่

1. ประโยคบอกเล่า
2. ประโยคปฏิเสธ
3. ประโยคคำถาม
4. ประโยคคำสั่ง

รูปประโยคทั้ง 4 ชนิดนี้ อาจใช้แสดงวัจนกรรมต่างๆ ได้ดังนี้

1. รูปประโยคบอกเล่า และประโยคปฏิเสธ เป็นการแสดงวัจนกรรมตรงคือ "การบอกให้ทราบ" อาจใช้แสดงวัจนกรรมตรงและวัจนกรรมอ้อมได้หลายชนิด เช่น

- การเล่าความ
- การคาดคะเน
- การแย้ง
- การอธิบาย
- การเตือน
- การชี้แนะ , แนะนำ

¹ ความหมายประจำรูปของประโยค อธิบายตามที่ เพียรศิริ วงศ์วิภาณนท์ (2526) อธิบายไว้ในเอกสารการสอนชุดภาษาไทย 3 หน่วยที่ 13 มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

- การคำหนิ
 - การประชด
2. รูปประโยคคำถาม¹ แสดงวัจนกรรมตรงคือ "การถามให้ตอบ" แบ่งเป็น
- ถามเพื่อให้ได้ข้อมูลใหม่
 - ถามเพื่อตรวจสอบข้อมูล

รูปประโยคคำถามนี้อาจใช้แสดงวัจนกรรมตรงและวัจนกรรมอ้อมต่างๆ
หลายชนิด เช่น การถาม การคำหนิ การเตือน การชี้แนะ การบอกให้ทำ เป็นต้น

3. รูปประโยคคำสั่ง เป็นการแสดงวัจนกรรมตรงคือ "การบอกให้ทำ" ใช้
เป็นวัจนกรรมตรงและวัจนกรรมอ้อมได้หลายชนิด เช่น
- การบอกให้ทำ
 - การห้าม

¹ ประโยคคำถามนี้ สุภาพร ลักษณีนาวิน (1983) แบ่งเป็น 2 ประเภทคือ

- การถาม (Information questions) ใช้ในการถามข้อมูลใหม่
- คำถาม (Polar questions) เป็นประโยคคำถามแบบตอบรับ-ปฏิเสธ (Yes-no questions) ใช้แสดงความเชื่อเดิมของผู้พูด (Presupposed belief) และแสดงความรู้สึกนึกคิดของผู้พูดที่มีต่อข้อความ หรือถ้อยคำที่พูด

คำถามแบบตอบรับ-ปฏิเสธนี้ ปราณี กุลละวณิชย์ (1980) ศึกษาคำถามที่
แสดงค้ำยคำลงท้ายแสดงคำถามหลายรูป และผู้ที่สนใจศึกษาต่อมาคือ จิตรภรณ์ เกียรติไพบูลย์
(2525) เฉลียว เอกนิม (2529) และวัชระ โพธิสธรณ์ (2529)

- การสั่ง
- การขอร้อง
- การชักชวน
- การอนุญาต
- การปลอบ
- การทำทนาย

ในบางครั้งรูปประโยคทั้ง 4 ชนิด ดังกล่าว แสดงวจนกรรมตรงตามที่ปรากฏ จากความหมายประจำรูปของประโยค แต่ในบางครั้งรูปประโยคดังกล่าวอาจใช้แสดง วจนกรรมอ้อมก็ได้

การวิเคราะห์คำลงท้าย

1. การวิเคราะห์ทางเสียง คำลงท้ายนี้ต่างจากหมวดคำอื่นๆ ในแง่ของการ แปรรูปคำ กล่าวคือ คำลงท้าย 1 คำ ประกอบด้วยหน่วยเสียงพยัญชนะ และสระที่ ประกอบกันขึ้นเป็นพยางค์ (Phonematic unit) และเสียงประจำพยางค์ (Prosodies) ที่ แปรไปได้ต่างๆ คำลงท้าย 1 คำที่มี phonematic unit เหมือนกันจะมีหลายรูป ลักษณะ ของเสียงประจำพยางค์ที่มีการแปรที่สำคัญได้แก่ ระดับเสียงสูง-ต่ำ ความสั้น-ยาว ของพยางค์และลักษณะการปิด-เปิดเส้นเสียงตอนท้ายพยางค์ อย่างใดอย่างหนึ่ง หรือมีการ แปรพร้อมกันทั้งสามอย่าง เสียงที่แปรไปนั้นแสดงเจตนา อารมณ์ ความรู้สึกนึกคิด หรือ ความสัมพันธ์ระหว่างผู้พูด และผู้ฟังที่ต่างกัน เช่น

คะ ขา ต่างกันในเรื่องระดับเสียงสูง-ต่ำ และความสั้น-ยาวของพยางค์

คะ ใช้ลงท้ายถ้อยคำแสดงการถาม เช่น "ไปไหนมาคะ" หรือ แสดงการ แนะนำ เช่น "ทานข้าวสิคะ"

ขา ใช้ลงท้ายถ้อยคำแสดงการเรียกขาน หรือ ขานรับ เช่น " คุณแม่ขา....."

" ขา....เรียกทำไมลูก "

ทั้ง คะ และ ขา เป็นคำลงท้ายแสดงความสุภาพของผู้พูดเพศหญิง

จ๊ะ จำ ต่างกันในเรื่องระดับเสียงสูง-ต่ำ และความสั้น-ยาว ของพยางค์

จ๊ะ ลงท้ายถ้อยคำแสดงการถาม เช่น "ไปไหนมาจ๊ะ" หรือแสดงการแนะนำ เช่น "ทานข้าวจ๊ะ...ลูก"

จำ ลงท้ายถ้อยคำแสดงการเรียกขาน หรือขานรับ เช่น

"นพจำ...ช่วยหยิบกระดาษให้แผ่นสิ" จำ เป็นคำลงท้ายแสดงการเรียกขาน

"คุณแม่ขา" "จำ....เรียกแม่ทำไมลูก" จำ เป็นคำลงท้ายแสดงการขานรับ

ทั้ง คะ ขา และ จ๊ะ จำ เป็นคำลงท้ายแสดงความสุภาพของผู้พูดผู้หญิง แต่ยังมี ความต่างของการใช้ คือ จ๊ะ จำ จะแสดงความสนิทสนมมากกว่า คะ ขา นอกจากนี้แล้ว เด็กจะพูด คะ ขา กับผู้ใหญ่มากกว่าจะใช้ จ๊ะ จำ แต่ผู้ใหญ่ใช้ จ๊ะ จำ กับเด็กได้

คำลงท้ายบางคำ มีการแปรของเสียงไปได้หลายรูปคำ แต่คำลงท้ายบางคำมีเพียงรูปคำเดียว

2. การวิเคราะห์ทางความหมาย คำลงท้ายเมื่อเกิดโดยลำพังไม่มีบริบท จะไม่มีความหมาย กล่าวคือ คำลงท้ายไม่มีความหมายประจำรูป ต่างจากหมวดคำอื่นๆ เช่น คำนาม คำกริยา คำกริยาวิเศษณ์ หรือคำคุณศัพท์ เป็นต้น หมวดคำดังกล่าวจะมีความหมายประจำรูป (Lexical meaning) ส่วนคำลงท้าย เมื่อปรากฏในบริบทท้ายถ้อยคำ หรือเกิดหลังคำเรียกขาน จะทำหน้าที่เสริมความหมายของถ้อยคำดังกล่าวให้ชัดเจน ในแง่ของการแสดงเจตนา อารมณ์ ความรู้สึกนึกคิด เช่น พอใจ ชัดแย้ง หรือ

คำทนิ เป็นต้น นอกจากนี้แล้ว คำลงท้ายยังแสดงความสัมพันธ์ระหว่าง ผู้พูดและผู้ฟังได้อีกด้วย

การวิเคราะห์คำลงท้ายทางด้านความหมายนี้ พิจารณาคำลงท้ายใน 2 ลักษณะที่ต่างกันดังนี้

2.1 คำลงท้ายที่มีลักษณะเป็นคำที่ไม่มีความหมายประจำรูป จะมีความหมายเมื่อนำมาต่อท้ายถ้อยคำ คำลงท้ายเหล่านี้เรียกว่า คำลงท้ายแท้ (proper particles) คำลงท้ายเหล่านี้พบว่า มักจะมีการแปรทางเสียงหลายๆลักษณะ และลักษณะทางเสียงของคำลงท้ายเหล่านี้จะสัมพันธ์กับความหมายอย่างเด่นชัด คำลงท้ายดังกล่าว เช่น นะ ชี ละ คะ ขา จ๊ะ จำ เป็นต้น

2.2 คำลงท้ายที่เปลี่ยนแปลงมาจากคำซึ่งไม่ใช่คำลงท้าย อาจเปลี่ยนแปลงจากคำหลัก หรือคำไวยากรณ์ คำลงท้ายเหล่านี้เรียกว่า คำลงท้ายสร้างใหม่ (derived particles) คำลงท้ายเหล่านี้มักจะมี ความหมายสัมพันธ์กับความหมายประจำรูปของคำเดิมที่คำลงท้ายเหล่านี้เปลี่ยนแปลงมา เรื่องนี้ยังไม่มีผู้ศึกษาประวัติความเป็นมา ที่พอจะตั้งเป็นข้อสังเกตได้คือ คำว่า 'เสีย' ซึ่งเป็นคำช่วยหลังกริยา กลายเป็น 'ชะ' คำว่า 'ฤา' ซึ่งเป็นคำวิเศษณ์กลายเป็น 'หรือ' เป็นต้น

3. การวิเคราะห์ทางลักษณะโครงสร้างไวยากรณ์ ลักษณะโครงสร้างทางไวยากรณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์คำลงท้ายได้แก่ ตำแหน่งของการปรากฏของคำลงท้าย กล่าวคือ คำลงท้ายจะมีตำแหน่งการปรากฏอยู่ท้ายข้อความ ถ้อยคำ หรือประโยค นำหน้าการหยุดเว้นระยะ (pauses) หรือนำหน้าคำเรียกขาน หรือต่อท้ายคำเรียกขาน นอกจากคำเรียกขาน หรือคำลงท้ายด้วยกันแล้ว ไม่สามารถจะนำคำอื่นๆมาต่อท้ายคำลงท้ายได้อีก เช่น

วันนี้ไปเที่ยวไหนมาคะ

- * วันนี้ไปเที่ยวไหนคะมา¹
- * วันนี้ไปเที่ยวไหนคะสวย

จะเห็นว่า ค่ะ เป็นคำลงท้าย ปรากฏอยู่ท้ายข้อความ ถ้อยคำ ดังตัวอย่างที่ 1 และไม่สามารถจะนำคำอื่นใด ที่ไม่ใช่คำลงท้าย หรือ คำเรียกขานมาต่อท้ายได้ ดังตัวอย่างที่ 2 และตัวอย่างที่ 3 เพราะคำว่า 'มา' และคำว่า 'สวย' ไม่ใช่คำลงท้ายจึงไม่สามารถต่อท้าย ถ้อยคำที่มีคำลงท้าย 'ค่ะ' ได้อีก

แต่ในกรณีที่คำว่า 'มา' คำว่า 'สวย' เป็นวิสามานนาม ใช้เป็นคำเรียกขาน ตัวอย่างที่ 2 และตัวอย่างที่ 3 ก็เป็นถ้อยคำที่ไม่ขัดต่อเกณฑ์การใช้ภาษา

จากเกณฑ์การวิเคราะห์คำลงท้ายทั้ง 3 ประการดังกล่าวแล้วข้างต้น ผู้วิจัยพิจารณาวิเคราะห์คำลงท้ายโดยยึดเกณฑ์ทางเสียง เกณฑ์ทางความหมาย และเกณฑ์ทางลักษณะโครงสร้างไวยากรณ์ตามลำดับ คำลงท้ายที่วิเคราะห์ในวิทยานิพนธ์ฉบับนี้จะต้องไม่ขัดต่อเกณฑ์การวิเคราะห์ทั้ง 3 ประการดังกล่าว เช่น

คำ 'จัง' 'ชะ' และ 'หมือก' มีลักษณะคล้ายคำลงท้าย กล่าวคือ คำทั้งสามปรากฏท้ายข้อความ หรือถ้อยคำ แต่เมื่อวิเคราะห์ลักษณะทางเสียงและความหมายพบว่าคำทั้งสามนั้นไม่มีการแปรทางเสียง และคำทั้งสามดังกล่าวนั้น มีความหมายประจำรูป คือ 'มาก' จัดเป็นคำประเภทคำเน้นความ (intensifier) 'ไม่ว่าจะปรากฏในบริบทใดๆ ก็คงความหมายดังกล่าว อีกประการหนึ่ง คำทั้งสามคำดังกล่าวมีข้อจำกัดการปรากฏ กล่าวคือ จะต้องปรากฏหลังคำกริยา หรือคำกริยาวิเศษณ์เสมอ ทำหน้าที่ขยายคำกริยา หรือคำกริยาวิเศษณ์ที่นำหน้า ดังตัวอย่างในบริบทต่อไปนี้

¹ เครื่องหมาย * หน้าถ้อยคำ แสดงว่าถ้อยคำ หรือข้อความนั้นขัดต่อหลักเกณฑ์การใช้ภาษา ไม่มีที่ใช้ในภาษานั้นๆ

สวยจ้ง

หวานจ้ง

ขาวจ้ง

ค่าชะ

ร้อนชะ

รำคาญชะ

เปียกหมือก¹

ดังนั้นในการวิเคราะห์คำลงท้ายในวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ผู้วิจัยไม่จัดคำ 'จ้ง'
'ชะ' 'หมือก' เป็นคำลงท้ายด้วยเหตุผลดังกล่าวแล้ว

¹ คำว่า 'หมือก' มีที่ใช้ตามหลังคำว่า 'เปียก' เท่านั้น